

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมของผู้บริหารในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้ ดังนี้

๑. รูปแบบการวิจัย (Research Design)
๒. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant)
๓. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (Research Instruments)
๔. การเก็บรวบรวมข้อมูล (Collection of Data)
๕. การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

๓.๑ รูปแบบการวิจัย (Research Design)

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมของผู้บริหารในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยวิจัย มีขั้นตอนดังนี้

๓.๑.๑ ศึกษาเอกสาร ได้แก่ เอกสารที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาวิเคราะห์ มีดังนี้

๓.๑.๑.๑ พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทยและภาษาบาลี หนังสือพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ทั้งฉบับประมวลธรรมและประมวลศัพท์ ของท่านพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) และงานเขียนด้านหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาของผู้เชี่ยวชาญ

๓.๑.๑.๒ เอกสารทางหน่วยงานราชการและหน่วยงานเอกชน บทความทางการศึกษา และตลอดถึงเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักการบริหารการศึกษาทั้งทางโลกและทางพระพุทธศาสนา

๓.๑.๒ ศึกษางานวิจัย ได้แก่ รายงานการวิจัย หนังสือจากการศึกษาวิจัยของผู้วิจัยเป็นรูปเล่มจากสถาบันการศึกษาหลายสถาบัน ตลอดจนบทความทางการศึกษาที่ได้จากการวิจัย

๓.๑.๓ แหล่งสืบค้นข้อมูล ได้แก่ หอสมุดแห่งชาติ กองจดหมายเหตุ หอสมุดเพื่อการศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ทั้งของรัฐและเอกชน หอสมุดของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย หอสมุดจากหน่วยงานสำนักงานต่างๆ เช่น สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น

๓.๑.๔ ตรวจสอบคุณภาพของเอกสารและงานวิจัยที่จะนำมาเพื่อการศึกษาและอ้างอิงได้ โดยตรวจสอบดูว่าเขียนขึ้นที่ไหนและเมื่อใด ใครเป็นผู้เขียน รวมไปถึงข้อมูลจากที่ผู้เขียนนำมาอ้างอิงในการเขียนในเอกสารและงานวิจัยนั้นว่ามีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด

๓.๑.๕ เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาจากเอกสารและงานวิจัยอย่างละเอียดแล้วบันทึกข้อมูลตามหลักพุทธธรรมและหลักการบริหารการศึกษา ตามกรอบแนวความคิดการวิจัยที่ได้วางไว้ แล้วนำข้อมูลสำคัญเหล่านั้นไปสรุปวิเคราะห์

๓.๑.๖ การวิเคราะห์และสรุปข้อมูล ได้แก่ นำหลักสำคัญในเนื้อหาข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาแนวคิดที่ปรากฏตามนัยที่ได้วางไว้ แล้วสรุปนัยสำคัญๆเหล่านั้นตามกรอบแนวความคิดในการวิจัยวิเคราะห์และสังเคราะห์หลักพุทธธรรมให้สอดคล้องกับหลักการครองตน ครองคน และครองงานที่เชื่อมโยงกับการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

๓.๒ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant)

การวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อศึกษาให้ทราบถึงแนวความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมของผู้บริหารและหลักการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคในการสัมภาษณ์โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างหรือแบบเป็นทางการ(Structured Interview or Formal Interview) โดยเริ่มจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาและด้านการบริหารการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้จะดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเหล่านั้นด้วยตัวเอง

๓.๒.๑ เกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติไว้ ดังนี้

๓.๒.๑.๑ เป็นผู้ที่มีความรู้ด้านหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี หรือ

๓.๒.๑.๒ เป็นผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป หรือ

๓.๒.๑.๓ เป็นผู้จบการศึกษาทางพระพุทธศาสนา คือ เปรียญธรรม ๙ ประโยค หรือ ศึกษาทางด้านปรัชญาทางพระพุทธศาสนา หรือ

๓.๒.๑.๔ เป็นผู้มีความรู้ด้านหลักการบริหารการศึกษา หรือ

๓.๒.๑.๕ เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาในสถาบันต่างๆ โดยอยู่ในวงการวิชาการทางการศึกษาหรือทางพระพุทธศาสนา หรือ

๓.๒.๑.๖ เป็นผู้ที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ทั้งพระพุทธศาสนาและทางการศึกษา หรืออย่างใดอย่างหนึ่ง หรือ

๓.๒.๑.๗ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารการศึกษ อันเป็นไปตามหลักพระพุทธศาสนา มาอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า ๕ ปี หรือ

๓.๒.๑.๘ เป็นผู้ไม่มีอคติในการที่จะให้ข้อมูลทั้งทางด้านพระพุทธศาสนาและด้านการศึกษา

จากเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒินี้ นั้น ผู้ทรงคุณวุฒิจะต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดข้อใดข้อหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งข้อก็ได้

๓.๒.๒ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้คัดเลือกไว้ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักพุทธธรรม ผู้จัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม ผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรม มีจำนวนทั้งหมด ๒๔ รูป/คน ได้แก่ พระภิกษุ ๑๘ รูป และฆราวาส ๖ ท่าน ดังรายชื่อต่อไปนี้

๓.๒.๒.๑ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักพุทธธรรม จำนวน ๘ รูป/คน คือ

๓.๒.๒.๑.๑ พระเทพปริยัติเมธี, ผศ.ดร. เจ้าอาวาสวัดนครสวรรค์ เจ้าคณะจังหวัดนครสวรรค์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

๓.๒.๒.๑.๒ พระมหาวรญาณ วรณฺฑ, ดร. เลขานุการเจ้าคณะภาค ๔ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรรมการบริหารศูนย์บัณฑิตศึกษา

๓.๒.๒.๑.๓ ศ.(พิเศษ) ดร. กาญจนา เจริญศรี รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก

๓.๒.๒.๑.๔ ผศ. อานนท์ เมธีวรฉัตร อาจารย์ประจำสาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

๓.๒.๒.๑.๕ นายสุวัฒน์ แจ่มจิต ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครสวรรค์

๓.๒.๒.๑.๖ นายพจน์ สีเข้ม วัฒนธรรมจังหวัดนครสวรรค์

๓.๒.๒.๑.๗ นายสวัสดิ์ เปี่ยมสัสม ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมศาสนาและวัฒนธรรม วัฒนธรรมจังหวัดนครสวรรค์

๓.๒.๒.๑.๘ นายสมภูมิ บ่ายเที่ยง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต ๔๒

๓.๒.๒.๒ ผู้จัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

๓.๒.๒.๒.๑ พระราชปัญญาเวที ผู้จัดการโรงเรียนศรีนพเขตวิทยา

๓.๒.๒.๒.๒ พระนิโรธรักขิต ผู้จัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดท่าพระเจริญพรต

๓.๒.๒.๒.๓ พระเกษิวิกรม ผู้จัดการโรงเรียนบาลีเตรียมอุดมศึกษาวัดโพธาราม

๓.๒.๒.๒.๔ พระครูนิพนธ์วิริยะกิจ ผู้จัดการโรงเรียนวัดหนองปลิงวิทยา

๓.๒.๒.๒.๕ พระครูศรีสุธรรมนิวิฐ ผู้จัดการโรงเรียนวัดไทรเหนือ

๓.๒.๒.๒.๖ พระครูนิยุตธรรมศาสน์ ผู้จัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนก
สามัญศึกษาวัดส้มเสี้ยว

๓.๒.๒.๒.๗ พระครูอุดมชัยประสิทธิ์ ผู้จัดการโรงเรียนวัดวาปีรัตนารามวิทยา

๓.๒.๒.๒.๘ พระครูนิยมนิกจจานุกิจ ผู้จัดการโรงเรียนวัดศรีวังคำวิทยา

๓.๒.๒.๓ ผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

๓.๒.๒.๓.๑ พระครูศรีโพธารักษ์ รองผู้อำนวยการโรงเรียนบาลีเตรียม
อุดมศึกษาวัดโพธาราม

๓.๒.๒.๓.๒ พระอมรเมธี ผู้อำนวยการโรงเรียนศรีนพเขตวิทยา

๓.๒.๒.๓.๓ พระมหาประเสริฐ ปุณณสิริ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหนองปลิง
วิทยา

๓.๒.๒.๓.๔ พระมหาไพโรจน์ จนทปญโญ ผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติ
ธรรมวัดท่าพระเจริญพรต

๓.๒.๒.๓.๕ พระครูปลัดพิทักษ์ ปญญาโวโร ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดศรีวังคำ
วิทยา

๓.๒.๒.๓.๖ พระชัยวัฒน์ จตตมโล ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดไทรเหนือ

๓.๒.๒.๓.๗ พระใบฎีกาวรรณ กุศลจิตโต ผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติ
ธรรมแผนกสามัญศึกษาวัดส้มเสี้ยว

๓.๒.๒.๓.๘ พระมหาบุญศรี ชุตติบุญโญ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดวาปีรัตนาราม
วิทยา

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (Research Instruments)

๓.๓.๑ การเลือกเครื่องมือ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิตามที่ได้ระบุไว้ข้างต้น

๓.๓.๒ การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

๓.๓.๒.๑ ศึกษาเอกสารและรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานทั่วไป

๓.๓.๒.๒ กำหนดนิยามศัพท์ตามเอกสารและงานวิจัยที่ศึกษาค้นคว้า เพื่อเป็นกรอบกำหนดการสร้างแบบสัมภาษณ์

๓.๓.๓.๓ สร้างแบบสัมภาษณ์ตามกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา เพื่อครอบคลุมการบริหารงานของผู้บริหาร โดยใช้ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนนิยามศัพท์เป็นกรอบกำหนด

๓.๓.๓.๔ นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา และปรับปรุงแก้ไขตามความแนะนำ

๓.๓.๓.๕ นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษานำเสนอผู้เชี่ยวชาญ ๕ ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อที่จะได้นำข้อมูลที่ได้รับการพิจารณาและข้อเสนอแนะด้านต่างๆ จากผู้เชี่ยวชาญมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ให้มีความสมบูรณ์และเหมาะสมกับงานวิจัยที่ต้องการทราบข้อมูล

๓.๓.๓.๖ ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามที่คุณเชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะ

๓.๓.๓.๗ นำแบบสัมภาษณ์ที่คุณเชี่ยวชาญได้เสนอแนะไว้มาปรับปรุงแก้ไข นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

๓.๓.๓.๘ ส่งคำร้องขอหนังสือออกขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากศูนย์บัณฑิต เพื่อเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ

๓.๓.๓.๙ นำแบบสัมภาษณ์พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์จากศูนย์บัณฑิต เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

๓.๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล (Collection of Data)

การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ สำหรับผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๓.๓.๔.๑ ส่งหนังสือพร้อมเอกสารขอความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์แก่ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยสรุปกรอบแนวคิดหลักพุทธธรรมในการบริหารการศึกษาและอธิบายสาระสำคัญเพื่อการวิจัยแก่ผู้ทรงคุณวุฒิ

๓.๓.๔.๒ นัดเวลาขอสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อทราบหลักพุทธธรรมและหลักในการบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จากผู้ทรงคุณวุฒิ

๓.๓.๔.๓ ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวันและเวลาที่กำหนด แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อสรุป

๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

จากการศึกษาข้อมูลตั้งแต่การเก็บข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้หลักพุทธธรรมสำหรับผู้บริหารในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา แล้วนำเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมกับการเก็บข้อมูล กล่าวคือ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และตีความตามข้อมูลในขณะปฏิบัติการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยตรวจสอบความถูกต้องของคำสัมภาษณ์ คือผู้วิจัยได้อ่านคำสัมภาษณ์ซ้ำเมื่อสัมภาษณ์เสร็จ เพื่อยืนยันความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง ผู้วิจัยได้มีการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นั้นโดยการสัมภาษณ์และตรวจสอบจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษานั้นๆ เช่น ครู เจ้าหน้าที่นักเรียน เป็นต้น เพื่อให้ผลการของการสัมภาษณ์แล้วนำมาวิเคราะห์มีความน่าเชื่อถือ และหากการวิเคราะห์ข้อมูลใดไม่ครบในหลักฐานที่ได้จากการสัมภาษณ์ครั้งแรก ผู้วิจัยก็ได้ทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลอีกรอบเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์